'Εγκεφαλικός θάνατος': Ταυτίζεται με το θάνατο του ανθρώπου; Ιατρική και φιλοσοφική θεώρηση (Κωνσταντίνος Γ. Καρακατσάνης, αναπληρωτής καθηγητής και διευθυντής του Εργαστηρίου Πυρηνικής Ιατρικής, του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης)

Categories : ΒΙΒΛΙΑ

Date : 18 Μαρτίου, 2008

Το ερώτημα κατά πόσον ο αποκαλούμενος «εγκεφαλικός θάνατος» συνιστά το θάνατο του ανθρώπου απασχολούσε από πολλά έτη το συγγραφέα του βιβλίου. Αφορμή όμως για την συγγραφή της μικρής αυτής μελέτης απετέλεσαν διάφορα δημοσιεύματα σύμφωνα με τα οποία τα όργανα των Ελλήνων αποτελούν «εθνικό πλούτο», εισηγήσεις για νομοθετική ρύθμιση της αγοραπωλησίας ανθρωπίνων οργάνων, όπως επίσης και η νομοθετική κάλυψη της αποκαλούμενης «εικαζόμενης συναίνεσης».

(Εκδόσεις University Studio Press)

Περιεχόμενα

- Πρόλογος Α' Εκδοσης

- Πρόλογος Β' Εκδοσης

- Εισαγωγή

- Κριτήρια για τη διάγνωση του «εγκεφαλικού θανάτου» στους ενήλικες

- Κριτήρια για τη διάγνωση του «εγκεφαλικού θανάτου» στα παιδιά

- Παθολογική φυσιολογία του «εγκεφαλικού θανάτου»

- Παθολογο-ανατομικά ευρήματα σε «εγκεφαλικώς νεκρούς» ασθενείς

- Επιβεβαιωτικές δοκιμασίες για τη διάγνωση του «εγκεφαλικού θανάτου»

- Δυσχέρειες στη διάγνωση του «εγκεφαλικού θανάτου»

- Η κλινική διάγνωση του «εγκεφαλικού θανάτου» είναι επαρκής και ασφαλής;

- Αξιολόγηση κινήσεων που παρατηρούνται σε «εγκεφαλικώς νεκρούς» ασθενείς

- Ενστάσεις στην έννοια του «εγκεφαλικού θανάτου»

- Η ελληνική άποψη για τον «εγκεφαλικό θάνατο»

- Σχετικώς με το «θάνατο του εγκεφαλικού στελέχους»

- Ορισμός του θανάτου βασιζόμενος στην απώλεια των υψηλότερων διανοητικών λειτουργιών (higher brain formulation of death)

- Διολισθήσεις μετά την καθιέρωση της έννοιας του «εγκεφαλικού θανάτου» («Εθ»)

- Επίκριση της έννοιας του «εγκεφαλικού θανάτου»

- A critique of the concept of “brain death”

- Μεταμοσχεύσεις ανθρωπίνων οργάνων και «εγκεφαλικός θάνατος»

- Βιβλιογραφικές αναφορές

Πρόλογος Α’ έκδοσης

Το επίτευγμα της δυνατότητας μεταμόσχευσης ανθρώπινων οργάνων σε συνανθρώπους μας αποτελεί ασφαλώς μια από τις μεγαλύτερες προόδους που έχει να παρουσιάσει η Ιατρική επιστήμη τα τελευταία τριάντα χρόνια. Στην χώρα μας υπάρχει αξιόλογος αριθμός Κλινικών μεταμοσχεύσεων, οι οποίες επιδίδονται με πολλή επιτυχία σε μεταμοσχεύσεις νεφρών, ήπατος, καρδίας και άλλων οργάνων΄ μια από αυτές στεγάζεται στο «ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟ» Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης.
Ο γράφων, ιατρός του «ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟΥ» Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης, έχει στενή συνεργασία με την Κλινική Μεταμοσχεύσεων του ίδιου νοσοκομείου. Για το λόγο αυτό γνωρίζει από κοντά τα προβλήματα και την αγωνία των ασθενών και των συγγενών τους για την εξεύρεση του κατάλληλου μοσχεύματος, όπως επίσης γνωρίζει και τα προβλήματα από τις επιπλοκές που εμφανίζονται μερικές φορές μετά τις μεταμοσχεύσεις.
Οπως είναι γνωστό, τα μοσχεύματα προέρχονται αφ' ενός μεν από δωρητές, συγγενείς των ασθενών, αφ' ετέρου δε από τους αποκαλούμενους «εγκεφαλικώς νεκρούς» («ΕΝ») δότες, σύμφωνα με τον όρο που επεκράτησε το 1968 μετά την εισήγηση της σχετικής επιτροπής του Πανεπιστημίου του Harvard.
Το ερώτημα κατά πόσον ο αποκαλούμενος «εγκεφαλικός θάνατος» συνιστά το θάνατο του ανθρώπου απασχολούσε από πολλά έτη το γράφοντα. Αφορμή όμως για την συγγραφή της μικρής αυτής μελέτης απετέλεσαν διάφορα δημοσιεύματα σύμφωνα με τα οποία τα όργανα των Ελλήνων αποτελούν «εθνικό πλούτο», εισηγήσεις για νομοθετική ρύθμιση της αγοραπωλησίας ανθρωπίνων οργάνων, όπως επίσης και η νομοθετική κάλυψη της αποκαλούμενης «εικαζόμενης συναίνεσης».
Μετά τις προαναφερθείσες αφορμές γράφτηκε το παρόν πόνημα του οποίου σκοπός είναι η ανασκόπηση του θέματος του «εγκεφαλικού θανάτου» με βάση την επιστημονική εμπειρία που αποκτήθηκε κατά την διάρκεια των 32 ετών, αφ' ότου καθιερώθηκε η έννοια αυτή, η επισήμανση των προβλημάτων που έχουν αναφανεί και η προσπάθεια απάντησης στο ερώτημα εάν ο «εγκεφαλικός θάνατος» είναι ταυτόσημη έννοια με το θάνατο του ανθρώπου ή εάν είναι ένας όρος, ο οποίος επινοήθηκε για την επίλυση, επιτακτικών πράγματι, κοινωνικών αναγκών.
Ο γράφων αναγνωρίζει ότι άλλοι συνάδελφοι είναι περισσότερο έμπειροι και ικανοί ν' ασχοληθούν με το θέμα αυτό΄ απεφάσισε όμως ν' ασχοληθεί με το πρόβλημα πρώτον διότι δεν βρήκε στην Ελληνική βιβλιογραφία πρόσφατη, παρόμοια μελέτη και δεύτερον διότι ελπίζει ότι θα δοθεί αφορμή για γόνιμο διάλογο και προβληματισμό.
Η παρούσα μελέτη, αφού συμπληρώθηκε με νέα κεφάλαια και με πολύ πρόσφατες βιβλιογραφικές αναφορές, έχει σαν κύρια και οδηγό αναφορά το άρθρο, το οποίο

δημοσιεύθηκε προσφάτως στο περιοδικό ΙΑΤΡΙΚΗ 1999, 76 (3): 219-228 (Καρακατσάνης Κ, Μπαλαμούτσος Ν. Εγκεφαλικός Θάνατος. Μήπως χρήζει επανεξέτασης;)

Πρόλογος Β' έκδοσης

Κατά τη διάρκεια του χρόνου που πέρασε, αφότου δημοσιεύθηκε η πρώτη έκδοση της μονογραφίας αυτής, προέκυψαν νέα, πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία σχετικά με την έννοια του «εγκεφαλικού θανάτου» και διατυπώθηκαν θέσεις τόσο από μεμονωμένους μελετητές όσο και από συλλογικούς φορείς σχετικά με τα προβλήματα μεταμόσχευσης οργάνων από «εγκεφαλικώς νεκρούς» («ΕΝ») ασθενείς.
Τα νέα στοιχεία που δημοσιεύτηκαν σε έγκυρα ιατρικά περιοδικά της αλλοδαπής και σε βιβλία δημιουργούν ακόμη μεγαλύτερο προβληματισμό σχετικά με την έννοια του «εγκεφαλικού θανάτου» («ΕΘ») και καταδεικνύουν ευκρινέστερα αυτό που υποστηριζόταν στην πρώτη έκδοση της μονογραφίας αυτής, ότι δηλαδή ο «ΕΘ» δεν ταυτίζεται με το θάνατο. Περισσότερο ανησυχητικό είναι ίσως, το δημοσίευμα με το οποίο γίνεται πλέον εισήγηση στις ΗΠΑ για δημιουργία «μεταθανάτιας τράπεζας οργάνων» με οικονομικά κίνητρα για τους «δωρητές» προκειμένου ν' αυξηθεί ο αριθμός των προς μεταμόσχευση οργάνων.
Στην παρούσα έκδοση έγιναν προσθήκες ή μεταβολές στα περισσότερα κεφάλαια. Το XI κεφάλαιο «Σχετικώς με τον θάνατο του εγκεφαλικού στελέχους» γράφτηκε εξ αρχής και εμπλουτίσθηκε με πολύ πρόσφατες αναφορές. Επίσης γράφτηκε ένα εκτενές κεφάλαιο με τίτλο «Επίκριση της έννοιας του εγκεφαλικού θανάτου», το οποίο αντικατέστησε τον «Επίλογο - Συμπεράσματα» της πρώτης έκδοσης. Ακολουθεί το ίδιο κείμενο μεταφρασμένο, στα Αγγλικά, ώστε να υπάρχει δυνατότητα να διαβαστεί ενδεχομένως και από ξένους μελετητές.
Τέλος, μετά πολλή σκέψη και έντονη παρότρυνση, γράφτηκε το τελευταίο κεφάλαιο σχετικά με τις μεταμοσχεύσεις οργάνων από «ΕΝ» ασθενείς. Αφορμή για τη συγγραφή του κεφαλαίου αυτού έδωσαν οι γραπτές θέσεις μεμονωμένων μελετητών και συλλογικών φορέων στην Ελλάδα σχετικά με το θέμα των μεταμοσχεύσεων από «ΕΝ» ασθενείς. Εναυσμα απετέλεσε επίσης και η θέση ειδημόνων, διεθνώς γνωστών - όπως του Καθηγητού του Πανεπιστημίου του Harvard, R. Truog- σύμφωνα με την οποία **η διάγνωση του θανάτου δεν είναι κάτι το οποίο μπορεί να γίνει με οποιαδήποτε επιστημονική μέθοδο αλλά μάλλον κάτι που πρέπει να επιλέξουμε βασιζόμενοι στις θρησκευτικές και φιλοσοφικές μας πεποιθήσεις**. Μετά τα προαναφερθέντα επιχειρείται μία εισαγωγική, φιλοσοφική προσέγγιση του θέματος αυτού και των συνεπειών του και ειδικότερα με βάση την πίστη και την Παράδοση της Ορθόδοξης Ανατολικής Εκκλησίας. Ο γράφων θα αισθανόταν μεγάλη ικανοποίηση, εάν το πόνημα αυτό αποτελούσε την αρχή γόνιμου, απροκατάληπτου διαλόγου από ειδικούς μελετητές του θέματος.
Και πάλι αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω εκ καρδίας όλα τα μέλη της οικογένειάς μας και όλους όσους αφανώς βοήθησαν και στην έκδοση αυτή.

Διαβάστε περισσότερα άρθρα για τον εγκεφαλικό "θάνατο" και τις μεταμοσχεύσεις πατώντας εδώ